

Nr 141

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående nya gränser för Stekenjokks statsgruvefält m. m.; given Stockholms slott den 30 mars 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag om viss utvidgning av Stekenjokks statsgruvefält i Vilhelmina socken i Västerbottens län. Vidare föreslås att Daningens statsgruvefält i samma socken ej vidare skall utgöra statsgruvefält.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 mars 1962.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, fråga angående *nya gränser för Stekenjokks statsgruvefält m. m.* och anför därvid följande.

I 5 § gruvlagen den 3 juni 1938 upptages bestämmelser om inskränkningar i rätten att erhålla inmutning. Där föreskrives att inmutningspunkten, d. v. s. det cirkelformade inmutningsområdets medelpunkt, icke får förläggas på vissa angivna områden och att inmutat område ej heller får omfatta dessa särskilt angivna områden. Bl. a. föreligger inmutningshinder enligt 5 § 1) beträffande område å kronojord som genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdag förklarats skola utgöra statsgruvefält eller om vars förklarande för statsgruvefält statlig myndighet väckt förslag hos Kungl. Maj:t; inmutning på sådant område kan dock beviljas för kronans räkning. Vidare har genom en år 1952 vidtagen lagändring öppnats möjlighet för Kungl. Maj:t att, när synnerliga skäl föreligger, medge undantag från ifrågavarande hindringsbestämmelse.

Genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen har utlagts dels inom Norrbottens län ett flertal statsgruvefält enligt kungörelser den 2 december 1910 (nr 137), den 11 juni 1918 (nr 372), den 12 april 1929 (nr 59) och den 22 september 1933 (nr 557), dels inom Västerbottens län enligt kungörelser den 20 maj 1921 (nr 297) och den 24 mars 1939 (nr 83) tre statsgruvefält, benämnda Stekenjokks, Remdalens och Daningens statsgruvefält. Utsträckningen av Stekenjokks statsgruvefält framgår av en karta fogad till kungörelsen den 20 maj 1921 (nr 297) och utsträckningen av Daningens statsgruvefält av en karta fogad till propositionen 1939: 34.

I en den 23 februari 1962 till handelsdepartementet inkommen skrivelse har Sveriges geologiska undersökning (SGU) hemställt att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att Stekenjokks statsgruvefält utvidgas på sätt i skrivelsen närmare anges samt att beslutet om utläggande av Daningens statsgruvefält upphäves.

I skrivelsen hänvisar SGU till en början beträffande *Stekenjokks stats-*

gruvefält till en av SGU i september 1961 lämnad sammanfattande redogörelse rörande de funna malmen inom detta område. Ur denna redogörelse må här följande återgivas.

I november 1951 återupptogs arbetena ånyo i Stekenjokks statsgruvefält med geologiska undersökningar. Följande år utfördes en elektromagnetisk mätning med moderna metoder, varigenom områdets struktur och utsträckningen av malmens utgående klarades. Genom därpå följande diamantborrningar (omkring 25 000 bormeter) har malmkroppens form och läge tills dato i detalj kunnat följas på en längd av ca 2 300 m och till ett djup av ca 400 m. Malmkroppen har ännu ej kunnat begränsas, varför SGU icke nu kan göra något uttalande om malmens totala storlek. Fram till våren 1961 har påvisats ca 11 milj. ton malm med i genomsnitt 1,65 % Cu, 3,22 % Zn och 19,3 % S. Det till svavelkisen bundna svavlet utgör uppskattningsvis 12—14 %. Cu-halten tycks stiga mot malmens sydliga, djupare belägna delar. Medan malmens övre partier i genomsnitt håller 1,45 % Cu, stiger medelhalten i de djupare delarna, vilka för närvarande undersöks genom djupborrningar, till 1,8 % Cu.

Genom de prospekteringsarbeten inom Västerbottens- och Jämtlandsfjällen, som utförts av SGU under 50-talet parallellt med uppborrningen av Stekenjokkmalmen, har bedömningen av området från malmsynpunkt undergått en markant förändring. I dessa mycket vidsträckta områden, som till ytan är flerfaldigt större än det från malmsynpunkt så givande Skelleftefältet, har — bortsett från redan tidigare kända malmanledningar — en hel rad nya uppslag framkommit. Undersökningen och utredningen av dessa vitt spridda malmuppslag har hittills icke framskridit så långt, då de till förfogande stående resurserna till största delen insatts för utredning av den egentliga Stekenjokkmalmen. Det kan dock nämnas, att på endast 2 km avstånd mot NV från denna fyndighet en ny malm av samma typ (Levimalmen) upptäckts, i vilken hittills ca 500 000 ton malm påvisats. Levimalmens utsträckning har dock ännu icke utretts. Arbeten pågår på objektet. Vidare har malmmineraliseringar påträffats vid Tjokkola 3 km SV om Stekenjokk. Även inom detta område pågår diamantbergborrning. De flesta malmuppslagen inom Stekenjokkfältet, indikerade genom fynd av rika malmblock, elektromagnetiska och i vissa fall även geokemiska undersökningsmetoder, har hittills icke hunnit närmare utredas. Resultaten från undersökningen av Stekenjokkmalmen föranleder även en omprövning av redan kända fyndigheter, som tidigare betraktats såsom ekonomiskt mindre värdefulla. SGU förutser att ytterligare undersökningar behövs på flera av dessa objekt.

I det föregående har SGU sökt giva huvuddragen beträffande prospekteringsläget inom det aktuella området. Sammanfattningsvis kan i dag sålunda konstateras, att Stekenjokkmalmen är en efter svenska förhållanden stor sulfidmalmsfyndighet. För närvarande är en malmkvantitet å 11 milj. ton säkrad med genomsnittshalter å 1,65 % Cu, 3,22 % Zn och 12—14 % pyritsvavel. Själva huvudmalmen är icke färdigundersökt. I huvudmalmens närhet finnes andra av staten ägda fyndigheter av liknande typ, för vilkas utredning ett omfattande arbete återstår för SGU.

I anslutning till nyssnämnda redogörelse framhåller SGU i skrivelsen att malmletningsverksamheten inom området numera sträcker sig långt utöver gränserna för det av statsmakterna utlagda statsgruvefältet. Närmare hälften av den egentliga Stekenjokkmalmen i de delar denna hunnit uppborras ligger sålunda redan utanför gränserna för statsgruvefältet. Vidare belades,

fortsätter SGU, för omkring tio år sedan området mellan statsgruvefältet och norska gränsen med mer än 200 inmutningar. Under år 1960 har inom området för dessa inmutningar två utmål utlagts vid utgåendet av den s. k. Levimalmen. Vidare har området mot fjällmassivet Gellvernokko sedan fem år tillbaka varit belagt med ett 150-tal inmutningar.

SGU anför vidare att undersökningarna av dessa olika malmuppslag icke har framskridit så långt, då de till förfogande stående resurserna till största delen insatts för utredning av den egentliga Stekenjokkmalmen. Emellertid är malmuppslagen inom detta område så gynnsamma, att SGU räknar med att under avsevärd tid fortsätta arbetena där. Vidare kommer statsmakterna att — utöver kostnaderna för de geologiska undersökningarna — investera ytterligare medel å detta objekt genom bl. a. byggandet av en väg, varom förslag framlagts för innevarande års riksdag. Enligt SGU synes under dessa förhållanden rätta tidpunkten nu vara att giva statsgruvefältet en sådan utsträckning, att det bättre anpassar sig till arbetsområdet. SGU föreslår därför att Stekenjokks statsgruvefält gives följande nya gränser.

I norr: Saxåns norra strand från riksgränsen mot Norge.

I öster: en linje tänkt dragen från föreningspunkten mellan Saxån och den norr ifrån kommande ca 1 200 meter nedanför Stekenjokks inflöde i Saxån infallande bäcken till röset å den med höjdsiffran 941 utmärkta toppen av Stekevare och från denna punkt till triangeln 1130,5 Tjalingen och därifrån till röset med höjdsiffran 1067 i södra delen av Gellvernokko-massivet.

I söder: en linje tänkt dragen från sistnämnda röse till utflödet i Gaustjokk av den lilla bäcken från sjön norr om siffrorna »67» i höjdsiffran 767.

I sydväst: från sistnämnda punkt i Gaustjokk uppströms densamma genom den lilla sjön punkt 841 till riksgränsen mot Norge.

I väster: från sistnämnda punkt utmed riksgränsen till den punkt, där densamma skär Saxån.

Som stöd för sitt förslag att beslutet om utläggande av *Daningens statsgruvefält* skall upphävas anför SGU följande.

Inom samma zon av fjällkedjan ligger några mil norr om Stekenjokk ytterligare två statsgruvefält, nämligen Remdalen och Daningen. Båda har varit föremål för intensiva prospekteringsarbeten. Medan Remdalens statsgruvefält ännu icke hunnit utredas fullständigt har arbetena inom Daningens statsgruvefält slutförts.

Daningens statsgruvefält tillkom på förslag av SGU genom beslut av 1939 års riksdag (prop. nr 34, riksdagens skrivelse nr 100). Dess gränser finnes angivna i K. k. nr 83/1939. I en skrivelse till kommerskollegium den 13 december 1938 framhöll SGU om denna förekomst bl. a. följande:

»I andra rummet, och med en viss tvekan, föreslås ett mindre statsgruvefält omkring de ca 1 3/4 mil nordligare belägna Daningen-förekomsterna. De härstädes hittills upptäckta förekomsterna av kopparmalm äro visserligen små och med hänsyn till läget icke brytvärda. Emellertid tala vissa skäl för att icke alla förekomster därstädes ännu blivit lokaliserade. Då det å ena sidan är ovisst om mera omfattande undersökningar lämpligen böra igångsättas inom området inom den närmaste tiden men det å andra sidan icke förefaller vara önskvärt att området göres till fritt fält för en inmutningsverksamhet, som skulle kunna försvåra en sådan undersökning (och even-

tuellt ett utnyttjande) framdeles, särskilt ifall Remdalen skulle visa sig bliva av större betydelse, torde visst fog föreligga för att avsätta även detta område såsom statsgruvefält.»

Området har sedan dess varit föremål för geologiska och geofysiska arbeten, samt grävningar för att blotta funna malmineraliseringar. Geofysiskt har bl. a. största delen av statsgruvefältet övermätts med elektromagnetiska metoder. Området har geologiskt kartlagts och blockletningar, d. v. s. sökandet efter malmblock i moränen har bedrivits intensivt inom statsgruvefältet och i dess närhet. En rad malmförande flyttblock hittades härvid. Emellertid har kunnat utredas att dessa block emanerat från längre åt öster belägna malmfyndigheter, utmålslagda av enskilt företag.

När nu undersökningsarbetena är slutförda inom Daningens statsgruvefält kan konstateras att inom detsamma ej finnes tillräckligt med ekonomiskt utnyttjbar malm som kan motivera detta statsgruvefälts bibehållande.

I ett över SGU:s berörda förslag avgivet utlåtande har *kommerskollegium* förklarat sig tillstyrka förslaget vad avser såväl utvidgning av Stekenjokks statsgruvefält som upphävande av beslutet beträffande Daningens statsgruvefält. Kollegium anför följande.

Kollegium har från överlantmätarna i Jämtlands och Västerbottens län inhämtat att det område som föreslås skola tillföras Stekenjokks statsgruvefält i sin helhet tillhör Kronan. På området finnas 381 inmutningar och 3 utmål, samtliga tillhöriga Kronan.

Kollegium finner förslaget att utvidga Stekenjokks statsgruvefält väl motiverat med hänsyn till att staten planerar upptagande av gruvdrift på den av SGU påvisade Stekenjokkmalmen och att de ytterligare malmfyndigheter som kunna finnas i andra delar av området böra tillkomma staten och bearbetas i samordning med brytningen av nyssnämnda malm. Statens rätt är för närvarande skyddad genom ovannämnda inmutningar och utmål men om området förklaras för statsgruvefält erhålles med enklare medel ett effektivare skydd för statens intressen. Kollegium har heller intet att erinra mot statsgruvefältets föreslagna omfattning, då denna begränsats till ett område, som kan förutsättas bli genomsökt i fråga om malmförekomster inom överskådlig tid.

Förslaget att upphäva Daningenområdets karaktär av statsgruvefält synes kollegium välgrundat, då några brytvärda malmtillgångar icke påträffats vid SGU:s undersökningar och inmutningsrätten bör vara fri när påtaglig anledning saknas att reservera denna rätt för staten.

Departementschefen. Av vad i ärendet blivit upplyst rörande malmletningsverksamheten i Stekenjokkområdet framgår att den föreslagna utvidgningen av det år 1921 inom området utlagda statsgruvefältets gränser lämpligen bör komma till stånd. I denna fråga får jag även hänvisa till den redogörelse som lämnats och de förslag som framlagts i årets statsverksproposition rörande den statliga malminventeringen (X ht, s. 77 och 290). I anslutning till de pågående undersökningarna vid Stekenjokk förordas bl. a. anslag för nästa budgetår med 3 milj. kr., varav 2,5 milj. kr. för påbörjande av en väg från den allmänna vägen i Klimpfjäll till Stekenjokkområdet.

Vad angår Daningens statsgruvefält visar numera slutförda undersökningsarbeten därstädes att skäl för att området hålles avsatt såsom statsgruvefält ej längre föreligger.

I likhet med kommerskollegium biträder jag sålunda de av SGU framlagda förslagen. Såsom framgår av kollegiets utlåtande tillhör det område som föreslås skola tillföras Stekenjokks statsgruvefält i sin helhet Kronan. En topografisk karta, varå de nya gränserna för Stekenjokks statsgruvefält samt utsträckningen av Daningens statsgruvefält utmärkts, torde i avtryck få bifogas statsrådsprotokollet. De streckade linjerna på kartan utmärker Stekenjokks statsgruvefälts nuvarande gränser i söder och nordväst; i norr och sydost sammanfaller de med de föreslagna nya gränserna.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

att det område, som omförmäles i Sveriges geologiska undersöknings till Kungl. Maj:t den 23 februari 1962 inkomna skrivelse och å den vid statsrådsprotokollet fogade kartan betecknats Stekenjokks statsgruvefält med i skrivelsen angivna gränser, må förklaras vara statsgruvefält under benämning Stekenjokks statsgruvefält, samt

att beslutet om utläggande av Daningens statsgruvefält må upphävas.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Julin

